

A 2014-es országgyűlési és európai parlamenti választás a bv. intézetekben

A magyar választójogról, a fogvatartottak választójogáról általánosságban

A választójog a képviseleti szervek létrehozását meghatározó jogszabályok összessége, olyan politikai alapjog, amely a közügyekben való részvétel lehetőségét biztosítja az állampolgárok számára. A választójogon belül aktív és passzív választójog különböztethető meg: az aktív választójog a választójogosultság jogát (szavazati jog), míg a passzív választójog a képviselővé választhatóság jogát jelenti.

A magyar választási rendszer alapelvei: a választójog általánossága, egyenlősége, valamint a szavazás közvetlensége és titkossága. Minden nagykorú magyar állampolgárnak joga van ahhoz, hogy az országgyűlési képviselők, a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek, valamint az európai parlamenti képviselők választásán választó és választható legyen. Az Európai Unió más tagállama magyarországi lakóhellyel rendelkező minden nagykorú állampolgárának joga van ahhoz, hogy a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek, valamint az európai parlamenti képviselők választásán választó és választható legyen. Magyarországon menekültként, bevándoroltként vagy letelepedettként elismert minden nagykorú személynek joga van ahhoz, hogy a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán választó legyen.

Nem rendelkezik választójoggal az, akit bűncselekmény elkövetése vagy beletálatási képességének korlátozottsága miatt a bíróság a választójogból kizárt. Nem választható az Európai Unió más tagállamának magyarországi lakóhellyel rendelkező állampolgára, ha az állampolgársága szerinti állam jogszabálya, bírósági vagy hatósági döntése alapján hazájában kizárták e jog gyakorlásából.¹

A politikai természetű polgári szabadságjogok fontos alapjogi intézménye az aktív és passzív választójog, illetőleg a népszavazásokon való részvétel joga. Ezt a jogot a fogvatartás ténye önmagában nem korlátozhatja, elvonása csakis közügyektől való eltiltást kimondó jogerős bírói határozatban lehetséges. Ennek értelmében a Börtön szabályok és „A fogvatartottak választási, polgári és szociális jogai” elnevezésű [Rec (62) 2. számú] tanácsi ajánlás 6. pontja is arra hívja fel a tagállamok figyelmét, hogy „*csupán a fogvatartás ténye nem akadályozza a fogvatartottat abban, hogy személyesen vagy képviselő közvetítésével gyakorolja polgári jogait.*”

A választójog kérdésével már az EJEB is foglalkozott a Hirst kontra Egyesült Királyság ügyben. Ítéletében a strasbourgi bíróság megállapította, hogy a szabadságvesztésre ítélt automatikus kizárása a szavazásból a választójog aránytalan, tehát az Egyezményt sértő korlátozását jelenti, noha egyébként ez a jog egy de-

1 Közigazgatási és integrált rendészeti vezetési ismeretek. I. kötet.

mokratikus társadalomban közérdekből éppenséggel korlátozható. A bíróság így arra a következtetésre jutott, hogy a törvényhozásnak el kell döntenie, hogy a szavazati jog korlátozását meghatározott bűncselekményhez, illetve bűncselekmények meghatározott súlyához köti-e, vagy például a büntetést kiszabó bíróság számára széles mérlegelési jogkört biztosít-e az elítélt személy szavazati jogtól való megfosztása tekintetében.²

Az idei évben a büntetés-végrehajtási szervezet egyik kiemelt feladata volt az országgyűlési képviselők és az Európai Parlament tagjainak választásával kapcsolatos teendők végrehajtása. Magyarország köztársasági elnöke 2014. április 6-ára írta ki az országgyűlés, május 25-re pedig az Európai Parlament tagjainak választását.

A választással kapcsolatos fontosabb jogszabályok

A választójoggal kapcsolatos alapvető szabályokat Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.) tartalmazza:

„XXIII (1) Minden nagykorú magyar állampolgárnak joga van ahhoz, hogy az országgyűlési képviselők, a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek, valamint az európai parlamenti képviselők választásán választó és választható legyen.

(2) Az Európai Unió más tagállamának magyarországi lakóhellyel rendelkező minden nagykorú állampolgárának joga van ahhoz, hogy a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek, valamint az európai parlamenti képviselők választásán választó és választható legyen.

(3) Magyarországon menekültként, bevándoroltként vagy letelepedettként elismert minden nagykorú személynek joga van ahhoz, hogy a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán választó legyen.

(5) A helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek választásán a választópolgár lakóhelyén vagy bejelentett tartózkodási helyén választhat. A választópolgár a szavazás jogát lakóhelyén vagy bejelentett tartózkodási helyén gyakorolhatja.

(6) Nem rendelkezik választójoggal az, akit bűncselekmény elkövetése vagy belátási képességének korlátozottsága miatt a bíróság a választójogból kizárt. Nem választható az Európai Unió más tagállamának magyarországi lakóhellyel rendelkező állampolgára, ha az állampolgársága szerinti állam jogszabálya, bírósági vagy hatósági döntése alapján hazájában kizárták e jog gyakorlásából.”

A választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. törvény (a továbbiakban: VE. Tv.) 98. § (1) bekezdése értelmében a Nemzeti Választási Iroda vezeti a választójoggal nem rendelkező polgárok nyilvántartását. A nyilvántartásba fel kell venni azt a nagykorú, valamint tizenhetedik életévét betöltött kiskorú polgárt, aki

- a) a belátási képességének korlátozottsága miatt a választójogból kizárt,
- b) a büntetőeljárásban elrendelt intézeti kényszergyógykezelését tölti,
- c) a közügyektől eltiltott,
- d) a szabadságvesztés-büntetését tölti.

2 Pallo József – Töröcsik Balázs: A magyar büntetés-végrehajtás szabályozási környezete az európai elvárások tükrében. (1. rész.) Börtönügyi Szemle, 2011. 2. 21. o.

A b) és d) pontok a passzív, míg az a) és c) pontok az aktív választójogra vonatkoznak. A VE. Tv. tartalmazza továbbá a választások lebonyolításával kapcsolatos alapelveket, szabályokat, a központi névjegyzékbe történő felvétellel kapcsolatos szabályokat, a választópolgárok értesítésével kapcsolatos rendelkezéseket.

Az idei évtől az országgyűlési választások egyfordulósak: a képviselők 106 egyéni választókerületből (többségi elv), 93 országos listáról (arányossági elv alapján) kerültek be a parlamentbe.

A hatályos, a büntetések és intézkedések végrehatásáról szóló 1979. évi 11. tvr. (a továbbiakban: Bv. tvr.) az alábbiak szerint rendelkezik a választójogról:

„36. § (6) A szabadságvesztés végrehajtása alatt szünetel az elítélt joga (...)

d) ahhoz, hogy az országgyűlési képviselők, a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek, valamint az európai parlamenti képviselők választásán választható és – ha a közügyektől eltiltás hatálya alatt áll – választó legyen...”

2013. július 1-jétől a Bv. tvr. az alábbi rendelkezésekkel egészült ki: „A szabadságvesztés végrehajtása alatt az elítélt és a közérdekű munka és a pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztést töltő elítélt, továbbá a büntetőjogi elzárás, valamint a szabálysértési elzárás és a pénzbírság, a helyszíni bírság, illetve közérdekű munka helyébe lépő szabálysértési elzárást töltő elítélt, illetve az elkövető részére biztosítani kell, hogy – ha ezzel élni akar – a választójogát gyakorolhassa. Az elítélt és az elkövető a fogvatartás helyén, a választási eljárásra vonatkozó jogszabályok szerint jogosult szavazni, személyazonosságát a fogva tartó büntetés-végrehajtási intézet nyilvántartása alapján kell megállapítani. A büntetés-végrehajtási intézet köteles elősegíteni a választójog gyakorlását, szükség esetén félbeszakítást kell engedélyezni, amelynek tartama legfeljebb három nap.”

A fenti jogszabályi rendelkezések alapvetően változtatták meg a választás korábbi bv. intézeti körülményeit, miszerint már nemcsak az előzetes letartóztatásban lévő, hanem a szabadságvesztés-büntetést töltő fogvatartottak is jogosultak szavazni, feltéve, hogy a közügyektől vagy a választójog gyakorlásától jogerősen nincsenek eltiltva.

A 2014. évi választásokkal kapcsolatos feladatok

Mielőtt rátérnénk az ez évi választásokkal kapcsolatos feladatok ismertetésére, érdemes visszatekinteni a legutóbbi választásokra.

Az Európai Parlament tagjainak 2009. évi választásán 4 747 fogvatartott rendelkezett választójoggal, közülük átjelentkezési kérelmet 1 447 fő nyújtott be, igazolást azonban csak 1 042 fogvatartott kapott, végül mindössze 946 fő adta le szavazatát.

A országgyűlési képviselők 2010. évi választásának első fordulójában a választásra jogosult 5 218 fogvatartottból 1 882-en kértek igazolást, akik közül 1 461 fő kapta meg a bv. intézeti szavazáshoz szükséges dokumentumot, szavazati jogával 1 376 fő fogvatartott élt. A második forduló 13 szavazókörben bonyolították le, a 3 028 választójoggal rendelkező fogvatartottból 936 fő kért, 745 fő kapott igazolást, azonban csak 550 fő adta le szavazatát a bv. intézetekben.

A választások a büntetés-végrehajtási szervezetet érintően a vonatkozó jogszabályokban és az OP intézkedésekben foglaltaknak megfelelően fegyelmezetten, rendkívüli esemény nélkül zajlottak le.

Előzetes feladatok

Az idei választások tekintetében általánosságban a központi névjegyzék, továbbá az egyéb választási nyilvántartások vezetéséről szóló 17/2013. (VII. 17), illetve az országgyűlési képviselők és az Európai Parlament tagjainak választásán a választási irodák hatáskörébe tartozó feladatok végrehajtásának részletes szabályairól, a választási eljárásban használandó nyomtatványokról, valamint a választási eredmény országosan összesített adatai körének megállapításáról szóló 28/2013. (XI.15.) KIM rendeletek voltak az irányadók.

A választási kérelmekre vonatkozó határidőket a 2014. április 6. napjára kitűzött országgyűlési képviselő-választás eljárási határidőinek és határnapjainak megállapításáról szóló 3/2014. (I. 20.) KIM rendelet és az Európai Parlament tagjainak 2014. május 25. napjára kitűzött választása eljárási határidőinek és határnapjainak megállapításáról szóló 13/2014. (III. 10.) KIM rendelet tartalmazta.

Míndezek alapján került összeállításra a Hivatalos Értesítő 15. számában megjelent, az országgyűlési képviselők választásával kapcsolatban a büntetés-végrehajtási szervezetre háruló feladatok végrehajtásáról szóló 2/2014. (III. 7.) BVOP utasítás, továbbá a 22. számban megjelent, az Európai Parlament tagjainak választásával kapcsolatban a büntetés-végrehajtási szervezetre háruló feladatok végrehajtásáról szóló 4/2014. (IV. 30.) BVOP utasítás.

Annak érdekében, hogy a szavazások a bv. intézetek vonatkozásában jogszerűen és szakszerűen bonyolódjanak le, 2013. december 12-én a Nemzeti Választási Irodában (a továbbiakban: NVI) előzetesen egyeztető megbeszélésre került sor a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka vezetésével a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokság (a továbbiakban BVOP) és a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala (KEKKH) szakértőinek részvételével. Az egyeztetésen többek között a szükséges és végrehajtandó közös feladatok meghatározására, a kontakt- és a felelős személyek kijelölésére, továbbá előzetes kalkulációra került sor. Megállapodás született arról, hogy a bv. intézetekben a szavazáshoz szükséges paravánokat szükség esetén a helyi választási iroda bocsátja rendelkezésre.

A KEKKH képviselőivel 2014. január 6-án a választások névjegyzékének összeállításához szükséges büntetés-végrehajtási adatszolgáltatás tárgyában egyeztetés történt a fogvatartási és informatikai szakterületek részéről, illetve 2014. január 16-án az adattisztítással kapcsolatban született megállapodás. A választójoggal nem rendelkező, nem szavazó állampolgárokat tartalmazó jegyzékhez történő adatszolgáltatást a BVOP heti rendszerességgel, optikai adathordozó átadásával hajtotta végre.

A felkészülést elősegítendő 2014. február 26-án a büntetés-végrehajtási parancsnokok, vezetők országos értekezletén napirendi pontként szerepelt A 2014.

évi országgyűlési, európai parlamenti és önkormányzati választások előkészítése, amelyre meghívást kapott az NVI és a KEKKH elnöke is.

Az NVI-vel történt egyeztetés alapján a fogvatartottak általános tájékoztatását a helyi választási irodák végezték el. Ennek érdekében írásos tájékoztatót készítettek, amit a fogvatartottak számára – a szóbeli tájékoztatót követően – rendelkezésre bocsátottak. Ugyanakkor több bv. intézet jelezte, hogy erről a területileg illetékes választási irodák csak tőlük kaptak először információt, és a tájékoztatást a bv. intézetek végezték.

Fontos feladat volt és – az újonnan befogadottak, továbbá kiemelten az átszállítottak esetében – körültekintő koordinációt igényelt, hogy ez a tájékoztatás egyetlen érintett fogvatartott esetében sem maradhatott el.

A gyakorlati végrehajtás során nehézséget jelentett, hogy a jogszabályi változások miatt a korábbiakhoz képest nehezebb volt kiszűrni a választásra jogosultakat, mert a szabadságvesztés-büntetés és a kényszergyógykezelés már nem automatikus kizáró ok. További nehézségként jelezték az intézetek, hogy a FŐNIX-FANY rendszer nem az elvárt sebességen üzemel, amelyet elsődlegesen objektív okok – sávszélességbeli problémák – eredményeztek.

A központi adatszolgáltatás tekintetében a FŐNIX-FANY rendszer Központi Nyilvántartó modulja állampolgársági szűrésénél az elsődleges egyeztetést követően megrekedt a statisztikai menü fejlesztése, így a központi digitális nyilvántartás adatai szerint mintegy 1 500 fővel többen voltak jogosultak szavazásra, mint a későbbiekben az intézetek által kiszűrt adatok szerint.

A fogvatartottak nyilatkoztatása, a befogadások, szabadítások, szállítások, illetve a büntetés-végrehajtási adatok megváltozásának figyelemmel kísérése kiemelkedő feladatot jelentett elsődlegesen az igazgatási szakterületen dolgozók számára. Mindez külön ellenőrzési munkát generált, és például több esetben is csak a szállítás befogadásakor realizálódott, hogy az útba indító intézetnél elmaradt a szükséges intézkedés megtétele. A munka mintegy háttértevékenységként jelentkezett csak az intézetek egyéb szakterületei részére, nem észlelve azt, hogy a végül számukra átadott, adott esetben mindössze 10–20 főt tartalmazó névsor mögött (hogy pontosan kik fognak szavazni) milyen összetett, idő- és energiaigényes szakmunka húzódott. A társosztályok jellemzően a választás lebonyolításban vettek részt az elsődleges adatszűrés és adatszolgáltatást követően.

Az átjelentkezési eljárások eredményességének céljából a KEKKH kiemelt támogatást nyújtott a büntetés-végrehajtási szerveknek. Ennek keretében lehetőséget biztosított arra, hogy a személyi azonosító nem ismert utolsó négy karakteréről az érintett fogvatartott, a bv. intézet közreműködésével, gyorsított eljárásban kapjon tájékoztatást. Amennyiben az intézetnek tudomása volt olyan fogvatartottról, aki esetében adathiány miatt nem lehetett előterjeszteni átjelentkezési kérelmet, vagy az adathiány miatt elutasított kérelmét fenntartotta, úgy formanyomtatvány kitöltésével a KEKKH soron kívül a bv. intézet rendelkezésére bocsátotta a hiányos adatot, aminek birtokában a törvényes határidőn belül meg lehetett küldeni az átjelentkezési kérelmet.

Az a fogvatartott, aki valamely nemzetiségi közösséghez tartozónak vallja magát, 2014. január 1-jét követően kérheti, hogy nemzetiségi választópolgárként szerepeljen a névjegyzéken. A nemzetiségiként regisztrált választópolgárok az országgyűlési választásokon ugyanúgy szavaztak, mint a nem nemzetiségi választópolgárok (egy egyéni jelöltre és az országos pártlistára), vagy ha a nemzetiségi regisztráció benyújtásakor az illető kifejezetten kérte, hogy az országgyűlési választásra is terjedjen ki nemzetiségi regisztrációjának hatálya, pártlista helyett nemzetiségi listára szavazhatott az egyéni jelölt mellett. Az elismert nemzetiségek a bolgár, a görög, a horvát, a lengyel, a német, az örmény, a roma, a román, a ruszin, a szerb, a szlovák, a szlovén és az ukrán.

Annak ellenére, hogy a jogszabály szerint a választás alkalmával az elítélt és az elkövető személyazonosságát a fogva tartó büntetés-végrehajtási intézet nyilvántartása alapján kell megállapítani, több esetben előfordult, hogy a helyi választási iroda előzetesen úgy nyilatkozott, hogy az nem szavazhat, aki nem rendelkezik személyi igazolvánnyal vagy lakcímkártyával. Erre tekintettel az NVI elnöke körlevélben határozta meg a választási irodák számára a fogvatartottak beazonosításának jogszabályszerű végrehajtását.

A büntetés-végrehajtás országos parancsnokának biztonsági és fogvatartási helyettese mindkét választást megelőzően körlevélben határozta meg a szükséges feladatokat, illetve heti-kétheti adatszolgáltatásra adott utasítást. Az áprilisi választással kapcsolatos adatok elemzésénél negatív tapasztalat volt, hogy bár a vonatkozó körlevél bv. fokozatonként kérte a fogvatartotti adatokat, több bv. intézet is ettől függetlenül egy adatot szolgáltatott, többletintézkedést okozva ezáltal. A májusi választásra vonatkozó körlevél mellékleteként már egységes formanyomtatvány került kiadásra, egyszerűsítve ezzel az adatszolgáltatást és feldolgozást.

A választás zökkenőmentes lebonyolítása érdekében a BVOP-n egy, az érintett szakterületi vezetőkől és érdemi ügyintézőkből álló bizottságot jelöltek ki abból a célból, hogy a szavazás napján az esetlegesen előforduló kérdésekben soron kívüli véleményt, iránymutatást tudjanak kérni a bv. intézetek.

A választások lebonyolítása, ellenőrzések

A választásokat megelőző körszállítási napokat követően összesen 44 fő esetében volt szükség célszállítás lebonyolítására.

A 2014. április 06. napjára kitűzött országgyűlési képviselő-választáson szavazásra jogosult volt 5 986 fő, igazolást kért 1 795 fő, szavazott 1 183 fő fogvatartott.³

A 2014. május 25. napjára kitűzött európai parlamenti képviselő választás napján a fogvatartottak között nem magyar európai uniós állampolgár 334 fő

3 A szavazók megoszlása a következő volt: előzetesen letartóztatott 1014, ideiglenesen kényszer-gyógykezelt 8, pénzbüntetés/pénzmélték büntetés helyébe lépő szabadságvesztést töltő 62, közérdekű munka helyébe lépő szabadságvesztést töltő 9 fő, elzárásos 40, fegyházas 2, börtönös 29, fogházas 8, fiatalkorú fogházas 1, valamint fiatalkorú előzetesen letartóztatott 10 fő. Közülük 1 fő szavazott nemzetiségi listára.

volt. A szavazásra jogosult 5 330 fő közül igazolást kért 967 fő (közülük 19 román, egy-egy belga, horvát, német és szlovák állampolgár), szavazott 803 fő (közülük 4 román és egy német állampolgár).⁴

A BVOP a választásokkal kapcsolatos előkészítő és végrehajtó tevékenység kontrollja tekintetében 2010-ben összesen 12 bv. intézetben végzett helyszíni, több szakterületet érintő, bizottsági összetételű, előzetes bejelentés nélküli ellenőrzést. Az ellenőrzések tapasztalatai kedvezőek voltak: a személyi állomány felkészült feladataira, és folyamatosan végrehajtotta azokat a megszabott határidők betartásával.

2014. március 20. és április 6. között 10 bv. intézet ellenőrzésére került sor elsődlegesen a BVOP Központi Szállítási és Nyilvántartási, valamint Fogvatartási Ügyek Főosztályai részéről, de a szavazás napján egyéb főosztályok is részt vettek a vizsgálatban. Az ellenőrzések során tapasztaltak szerint a bv. intézetekben az előkészítés és a lebonyolítás érdekében kiadott végrehajtási tervnek megfelelően hajtották végre a feladatokat. Az intézetekben a lebonyolításért felelős személyként általában az igazgatási szakterületek vezetőit jelölték ki. Gondoskodtak az esetlegesen szükségessé váló helyettesítésről, így bármely felelős személy távolléte esetén sem kellett információhiánnyal, szervezetlenséggel számolni. Ugyanakkor egy bv. szervnél az érintett személy távollétében a munkatársak érdemben nem voltak tisztában a feladat végrehajtás aktuális állapotával, számukra az információ átadása nem megfelelő formában történt meg. A szavazásban részt vevő fogvatartottak hangulata az ellenőrzés idején kiegyensúlyozott, viselkedésük megfelelő volt. A vezetők az ellenőrzési feladataikat precízen végrehajtották, az esetlegesen feltárt hiányosságokat az ellenőrzési naplókban szabályosan dokumentálták.

A média az alábbi, a BVOP Sajtó Osztályával előzetesen egyeztetett intézetekben jelent meg: a Budapesti Fegyház és Börtönben a Magyar Nemzet, az MTI és a HírTv, a Sopronköhida Fegyház és Börtönben a Kisalföld, a Heves Megyei Bv. Intézetben a Tv Eger, valamint a Veszprém Megyei Bv. Intézetben a TV2 Veszprém megyei stábjá, illetve a Veszprémi Napló jelent meg.

Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) három bv. intézetben (Nyíregyháza, Kecskemét, Veszprém) ellenőrizte a választás lebonyolítását, és azt szabályszerűnek ítélte meg.

2014. május 20–25. között további három, a korábbiaktól eltérő intézet ellenőrzésére került sor. Az ellenőrzések során megállapítást nyert, hogy az ellenőrzött bv. intézetek szintén felkészültek a kiemelt esemény szabályszerű lebonyolítására. Egy kivételével elkészítették a vonatkozó végrehajtási terveket, úgy az előkészítő tevékenységre, mint konkrétan a 2014. május 25-i szavazás lebonyolítására,

4 Előzetesen letartóztatott 686 (2 román állampolgár), ideiglenesen kényszerógyógykezelt 6, pénzbüntetés/pénzmellékbüntetés helyébe lépő szabadságvesztést töltő 28, közérdekű munka helyébe lépő szabadságvesztést töltő 15, elzárásos 29 fő, fegyházas 3 (egy román állampolgár), börtönös 19 (egy román állampolgár), fogházas 9 (egy német állampolgár), fiatalkorú fogházas 1, továbbá fiatalkorú előzetesen letartóztatott 7 fő.

szervezésére. Az érintett bv. szerv a korábbi választás végrehajtására kiadott intézetparancsnoki intézkedés alapján bonyolította le a szavazást.

Médiaérdeklődés az MTI részéről érkezett, a Pálhalmi Országos Bv. Intézet sándorházi objektumában készítettek fényképeket a választásról.

Az ellenőrzött intézetekben nem jelentett problémát, hogy a személyi állomány tagjainak lakóhelye nem az intézetek székhelyén van. Általában az előző éjjeli szolgálat idejét hosszabbították meg egy órával, így a választás napján a nappal szolgálatba lépők számára adott volt a lehetőség a voksolásra. Volt olyan intézet is, ahol a szolgálatban lévő állományi létszámot kizárólag helyi lakosokból meg tudták szervezni, ezzel is könnyítve a dolgozók választójogának gyakorlását.

Az alapvető jogok biztosa fogvatartotti panasz kapcsán vizsgálatot folytatott le⁵, miszerint egy előzetesen letartóztatott nem szavazhatott. Megállapította, hogy a panaszos azért nem tudott részt venni az országgyűlési képviselők választásán, mert a pozitívan elbírált átjelentkezési kérelmét a helyi választási iroda nem küldte meg a bv. intézet számára. A panaszost ért visszásság, azaz, hogy nem élhetett szavazati jogával a választási iroda mulasztására volt visszavezethető. Mindennek következtében az érintett nem tudta gyakorolni az Alaptörvény XXIII. cikkében biztosított alapvető jogát, vagyis jogsérelem érte.

Az ügy vizsgálata alapján érdemes kiemelni, hogy ha egy fogvatartott bead egy választási eljárással összefüggő kérelmet, a bv. intézeteknek nem lehet mérlegelési joguk a tekintetben, hogy azt eljuttatják-e az illetékes választási irodához, vagy sem. Ha a panaszos egyidejűleg adja be átjelentkezési kérelmét és mozgóurna-kérelmét, vagy akár az átjelentkezési kérelmet követően, de annak jóváhagyását megelőzően, akkor azt továbbítani kell. A fogvatartottak az átjelentkezési kérelem benyújtásával kinyilvánítják, hogy élni kívánnak szavazati jogukkal. Az átjelentkezési kérelemben a bv. intézet címét adják meg, ami a választási irodák számára is nyilvánvalóvá teszi, hogy a szavazat leadása mozgóurnához kötött. Ennek ellenére a mozgóurnát csak akkor lehet biztosítani a fogvatartottak részére is, ha erre vonatkozó, külön kérelmet nyújtottak be írásban.

Összegzés, javaslatok

A választások a büntetés-végrehajtási szervezetet érintően az Alaptörvényben, a vonatkozó jogszabályokban és az OP utasításokban foglaltaknak megfelelően fegyelmezetten, rendkívüli esemény nélkül megtörténtek. Az ellenőrzött bv. szervekben tapasztaltak alapján kijelenthető, hogy a büntetés-végrehajtás illetékes munkatársai érdemben járultak hozzá a lebonyolítás sikeréhez. Az előkészítő tevékenységben kiemelt segítséget nyújtott az NVI és a KEKKH is.

A jogszabályváltozások alapján az áprilisi és májusi választások alkalmával összesen 1059-cel több fogvatartott élhetett volna a szavazati jogával, mint legutóbb, közülük azonban mindösszesen 69-en szavaztak.

5 AJBH 2095/2014. számú ügye.

A bv. intézetek lehetőséget biztosítottak a fogyatékos személyek szavazására és a nemzetiségi listára történő szavazat leadására is.

A www.valasztas.hu adatai szerint az áprilisi választás alkalmával a névjegyzékben lévő választópolgárok száma 8 241 562 volt, közülük a szavazáson részt vett 61,73%; a májusi eseményen a 8 041 386 főből pedig 28,97%. Ugyanakkor a bv. intézetekben a jogosult és szavazni szándékozó fogvatartotti arány áprilisban 30, míg májusban mindössze 18% volt, így kijelenthető, hogy a választásokkal kapcsolatos érdeklődés a fogvatartotti állomány körében a civil társadalomban tapasztalható aktivitáshoz mérten sokkal mérsékeltebb volt.

A két, egymás után rövid időn belül lezajlott választás jó hatással volt a megfelelő intézeti gyakorlat kialakulására, berögződésére. Létrejöttek, megerősödtek a kapcsolatok az intézetek és a választási irodák között, a kontaktszemélyek egymás munkáját kiegészítve, segítve, közösen dolgoztak. Lehetőség nyílt a hibák korrigálására és felkészülni az őszi önkormányzati választásra.

A választás titkosságának biztosítása érdekében a választást követő kilencvenedik nap utáni munkanapon a fogvatartottak választásával kapcsolatosan keletkezett és a bv. intézeteknél lévő iratokat meg kell semmisíteni. Ez a határidő az április eseményt illetően 2014. július 8., a májusi választás tekintetében pedig 2014. augusztus 26.

Az önkormányzati választást megelőzően fontos a már kialakult kapcsolat megerősítése a helyi választási szervekkel. Célszerű ismét felhívni a figyelmet arra, hogy a választás alkalmával a fogvatartottak személyazonosságát a bv. intézet nyilvántartása alapján kell megállapítani.

Akinek átjelentkezés iránti kérelmét engedélyezték, más bv. intézetbe csak rendkívül indokolt esetben (pl. tárgyalás, előállítás, gyógykezelés) szállítható át, lehetőség szerint a választás napjára ilyen esetben is vissza kell szállítani az illető fogvatartottat.

Ha az előkészítő munka során, illetve a választás végrehajtása alatt bármilyen mű gátló, zavaró körülmény merül fel, azt soron kívül szükséges jelenteni a középírányító szerv számára. Indokolt az adatokat, információkat összefoglaltabban kezelni.

A bv. intézetekben biztosítani kell a választás önkéntességét, tisztaságát, titkosságát. Az előkészítést a feladat fontosságára tekintettel szükséges kiemelten ellenőrizni és ellenőriztetni. Ennek érdekében elvárt, hogy a bv. intézet vezetője vagy helyettese a szavazás lebonyolításának ideje alatt tartózkodjon az intézetben.